

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST

Letnik LXXVII. Ljubljana, 12. marca 1940. Štev. 3.—4.

Izhaja mesečno. — Leto 1940. — Naročnina: 50 Din letno.

23.

Prva okrožnica papeža Pija XII. „Summi Pontificatus“.

Častitim bratom patriarhom, primasom, nadškofom, škofom in drugim ordinarijem, ki so v miru in zvezi z apostolskim sedežem.

Častiti bratje, pozdrav in apostolski blagoslov!

UVOD: V ZNAMENJU KRISTUSA KRALJA.

40. obletnica posvetitve Srcu Kristusa Kralja.

S skrivnostnim sklepom Nam je zaupal Gospod brez Naših zaslug veliko čast in težko breme najvišjega duhovnika prav v letu, ko obhajamo štirideseti spomin, kar je naš nesmrtni prednik Leon XIII. ob zatonu prejšnjega stoletja na pragu svetega leta odredil, naj se človeški rod posveti presvetemu Srcu Jezusovemu.

S kakšnim veseljem, s kakšno ganjenostjo in s kako iskrenim prirejevanjem smo sprejeli tedaj papeževo okrožnico »Annum sacrum«, ko smo smeli kot novomašnik pravkar izgovoriti besede: »Stopil bom k božjemu oltarju« (Ps 42, 4)! In s kako gorečim navdušenjem smo odprli svoje srce mislim in namenom, ki so vodili ta zares previdnostni čin papeža, ki je s svojim izredno bistrim razumom tako dobro videl potrebe, očitne in skrite rane svojega časa.

Kako bi zato Naše srce danes ne prekipevalo od globoke hvaležnosti do Boga, ki je ukrenil, da se je strnilo prvo leto Naše najvišje duhovniške službe s tako važnim in dragim spominom iz prvega leta Našega mašništva! Kako ne bi te prilike z veseljem porabili za to, da naredimo češčenje »Kralja nad kralji in Gospoda nad gospodi« (Tim 6, 15; Raz 19, 16) kakor za pristopno molitev Naše nadpastirske službe. To pa zato, da zvesto uresničujemo namene Našega nepozabnega prednika in delamo v njegovem duhu. Da, v tem češčenju gledamo začetek in konec Našega nadpastirskega hotenja in upanja, učenja in delovanja, krotkosti in trpljenja. Vse naj bo le za to, da širimo Kristusovo kraljestvo!

Vir nepopisnih dobrot.

Če premišljujemo v luči večnosti zunanje dogodke in notranji, duhovni razvoj zadnjih štirideset let in tehtamo, kaj je kleno zrno in kaj snetjavo seme, se nam vedno jasneje kaže, kako pomembno je bilo za

vero ono vesoljno posvečenje Kristusu Kralju. Že s samo takó pomenljivo podobo Srca Jezusovega je hotelo opominjati, duše čistiti in dvigati, utrjevati in braniti in tako hkrati s preroško modrostjo graditi zdravje, plemenitost in resnično blaginjo vsake človeške družbe.

To posvečenje se Nam vedno jasneje razodeva kot milosten opomin, ki ga je Bog poslal ne samo svoji Cerkvi, ampak tudi vsemu svetu, ki je bil bridko potreben, da ga kdo predrami in mu pokaže pravo pot, s katere je bil stopil, ko je imel samega sebe za boga in je oči upiral le v zemljo in tako drl v pogubo. Bil je to opomin vsem ljudem, ki so se v vsak dan večjem številu oddaljevali od Kristusove vere in niso več priznavali in spolnjevali njegovih zapovedi; resen opomin, ki je obsojal tisto splošno razširjeno pojmovanje življenja, ki mu je nauk ljubezni in zatajevanja iz govora na gori in delo božje ljubezni na križu spotika in nespamet.

Kakor je nekdanj Zveličarjev predhodnik zaklical iskalcem in vprašalcem njegovega časa: »Glejte, Jagnje božje!« (Jan 1, 29), hoteč jih opozoriti, da »Tisti, ki ga narodi čakajo« (Agej 2, 8), biva nepoznan med njimi, tako se je obrnil namestnik Kristusov s silnim kličem: »Glejte, vaš kralj« (Jan 19, 14) do vseh taječih, dvomečih in omahujočih, ki ali niso marali iti za poveljanim Odrešenikom, ki vedno živi in deluje v Cerkvi, ali pa so hodili za njim mlačno in malomarno.

Češčenje božjega Srca Zveličarjevega se je širilo in poglobljalo. Poseben višek pa je doseglo s posvetitvijo človeškega rodu na pragu v naše stoletje in s praznikom Kristusa Kralja, ki ga je uvedel Naš neposredni prednik. Iz tega se je razlil v neštete duše nepopisen blagoslov kakor »naval životvornih vodá, ki razveseljuje božje mesto« (Ps 45, 5).

In katera doba je bila teh dobrot bolj potrebna kakor naša? V kateri dobi so ljudje toliko trpeli z duhovno praznoto in brezdanjo notranjo siromaščino, in to kljub iznajdbi najrazličnejših strojev in kljub vsestranskemu zunanjemu napredku! Ali ne snemajo tudi našemu času krinke z obraza besede Razodetja: »Praviš: Premožen sem in bogat in nič ne potrebujem, pa ne veš, da si beden in pomilovanja vreden in ubog in slep in nag« (Raz 3, 17)?

Častiti bratje! Ali si je mogoče misliti kaj večjega in nujnejšega kakor »oznanjevati nedoumljivo bogastvo Kristusovo« (Ef 3, 8) ljudem našega časa? Zares nič ni tako plemenito kakor razviti prapor nebeškega Kralja in ga visoko nositi pred tistimi, ki so hodili za varljivimi zastavami, in srečno privedi nazaj k zmagoslavnemu Križu tudi odpadnike. Čigavo srce ne bi zagorelo v sočutni ljubezni in v želji, priskočiti na pomoč, spričo tako velike množice bratov in sester, ki so jih zaslepile zmote, oslabile strasti, zbegali predsodki in so tako odpadli od prave vere v Boga in od zveličavnega evangelija Jezusa Kristusa.

Kateri Kristusov borec, pa naj je duhovnik ali ne, ne bo razumel poziva k večji čuječnosti in odločnejši brambi naše stvari, ko vidi, da se bojne vrste Kristusovih sovražnikov brez nehanja večajo? Saj gleda, kako glasniki teh lažnivih naukov načelno odklanjajo ali vsaj dejansko odrivajo životvorne resnice in vrednote, ki jih vsebuje vera v Boga in v Kristusa; kako s svetoskrunsko roko razbijajo plošče božjih zapovedi, da jih nadomestijo z drugimi pravili, iz katerih so izbrisali npravna načela, razodeta na Sinajski gori, duha Jezusovega govora na gori in Križa.

Kóga ne bi navdajala bridka žalost, ko gleda, da seme teh zmot rodi smrtonosne sadove med takimi, ki so se v mirnih in varnih dneh šteli med Kristusove učence, ki pa so žal kristjani bolj po imenu kot po delih in zato jih ob uri, ko treba odločno nastopiti, boriti se in trpeti prikrito ali

očitno preganjanje, premaga malodušnost in slabost, potare dvom in neodločnost. Zbojé se žrtev, ki bi jih morali utrpeti za Kristusa, in nimaj poguma, da bi šli po krvavih stopinjah božjega Odrešenika.

Na praznik Kristusa Kralja, ki je pred nami, častiti bratje, upamo, da bo to Naše prvo pismo že v vaših rokah. Naj bo ta praznik v okviru današnjega časa in duha dan milosti, globoke obnove in prebude v tem smislu, da bi Kristus vsepovsod zakraljeval.

Naj bo to dan, ko se mora posvetitev sveta božjemu Srcu posebno slovesno opraviti; ko se verniki vseh narodov in ljudstev v poklonstvu in spravi trumoma gnetejo okrog prestola Večnega Kralja, da Njemu in njegovi postavi, ki je postava resnice in ljubezni, na novo prisežejo zvestobo za čas in večnost.

Naj bo to dan milosti za zveste vernike: nebeški ogenj, ki ga je Gospod prinesel na zemljo, naj v njih srcih čim bolj vzplamti in se razžari; dan milosti za vse mlačne, trudne, zagrenele, da se njih malodušno sree spet prenovi in ožunači.

Naj bo to dan milosti tudi za tiste, ki Kristusa še niso spoznali, ali pa so ga že zgubili; dan, ko naj se dviga iz milijonov vernih src k Bogu molitev: »Luč, ki razsvetljuje prihajajoča na svet vsakega človeka« (Jan 1, 9), naj jim s svojo svetlobo pokaže pot zveličanja. Njegova milost naj v nemirnem srcu tistih, ki se motijo, zbudi hrepenenje po večnih dobrinah! To domotožje naj jih spet privede k Njemu, ki jih z boleznega prestola križa tako presrčno vabi k sebi in ki želi tudi njim biti »pot, resnica in življenje« (Jan 14, 6).

Vesoljno navdušenje za skupnega očeta.

Ko to prvo okrožnico Našega papeževanja v velikem zaupanju stavimo pod znamenje Kristusa Kralja, smo trdno prepričani, da jo bo sprejela vsa Gospodova čreda z največjim navdušenjem in odobravanjem. Preizkušnje, tegobe in tesnobe sedanosti budé, ostré in čistijo zavest katoliške skupnosti kakor morda še nikoli prej. Vsem, ki verujejo v Boga in hodijo za Jezusom Kristusom kot vodnikom in učiteljem, zbuja sedanji položaj zavest, da vsem enako preti skupna nevarnost.

V teh težavnih razmerah je duh katoliške povezanosti mogočno porastel: katoličani so vse bolj zbrani in zavedni, odločni in zmagoviti. Ta zavest Nam je bila v najslajšo radost in v največjo tolažbo v tistih dneh, ko smo z boječim korakom, toda polni zaupanja v Boga, stopali na prestol, ki ga je bil zapustil Naš veliki prednik.

Živo se spominjamo neštevilnih dokazov otroške zvestobe Cerkvi in Kristusovemu namestniku, ki ste Nam jih izpričali tako nežno, presrčno in neprisiljeno ob izvolitvi in kronanju za papeža. Zato radi porabimo to lepo priliko, da se Vam, častiti bratje, in vsem, ki spadajo h Gospodovi čredi, z ganjenim srcem zahvalimo za to izpoved pred svetom. Saj je bilo to kakor veliko ljudsko glasovanje miroljubne zajednice, ki je papeštvu poklanjala spoštovanje, ljubezen in neomajno zvestobo in zagotavljala velikemu duhovniku in vrhovnemu pastirju svoje priznanje. Zakaj ti izrazi vdanosti končno vendar niso veljali Naši revni osebi, ampak le najvišji službi, v katero nas je Gospod povzdignil.

Res da smo takoj od početka čutili težko breme velike odgovornosti, ki Nam jo je naložila božja previdnost, ko nam je izročila najvišjo oblast. Toda navdala nas je velika tolažba, ko smo videli, v kako veličastni in naravnost otipljivi obliki se je pokazalo nerazdeljivo edinstvo katoliške Cerkve, ki se tem tesneje oklepa neomajne Petrove skale in svoje zidove

in utrdbe tem više gradi, čim bolj raste ohola drznost Kristusovih sovražnikov.

Ta svetovna izpoved katoliške edinosti in nadnaravnega bratstva narodov okoli skupnega očeta Nam je zbudila tem lepše nade, čim strašnejše nevarnosti so že takrat pretile zunanjam razmeram in duhovnemu položaju. Zato Nas je spomin na one ure tolažil tudi, ko smo že prve mesece Naše službe morali okušati, s kakšnimi trudi, skrbmi in preizkušnjami je posuta pot, po kateri mora hoditi Kristusova nevesta.

Zamolčati tudi ne smemo, s kako ginjeno hvaležnostjo so v Našem srcu odjeknile čestitke tistih, ki sicer ne spadajo k vidnemu telesu katoliške Cerkve, vendar pa v plemenitosti in iskrenosti svojega srea niso hoteli pozabiti čustev, ki jih vežejo z Nami zaradi ljubezni do Kristusove osebe ali zaradi vere v pravega Boga. Vsem tem izrekamo presrčno zahvalo. Vse skupaj in vsakega posebej izročamo božjemu varstvu in vodstvu in slovesno izjavljamo, da vodi Naše srce samo ena želja: pognemati zgled dobrega Pastirja, da bi vse privedli k pravi sreči, »da bi vsi imeli življenje in ga imeli v izobilju« (Jan 10, 10).

Previdnostna vloga lateranske pogodbe.

Zlasti pa Nas navdaja iskrena želja, da izrazimo presrčno zahvalo za dokaze globokega spoštovanja, ki so Nam jih poslali vladarji, državni poglavarji in javne oblasti narodov, s katerimi ima Sveti Sedež prijateljske odnošaje.

Za Naše srce je posebna radost, da moremo v tem svojem prvem pismu, poslanem krščanstvu vsega sveta, k onim državam šteti tudi drago Italijo, v kateri sta kakor v rodovitnem vrtu zasadila katoliško vero prvaka apostolov. Po lateranski pogodbi, ki je delo božje previdnosti, zavzema odsihdob častno mesto med državami, ki imajo pri Apostolskem Sedežu uradno zastopstvo. Kakor jutranja zarja miroljubne in bratske sloge tako v svetišču kakor v javnem življenju je zasijal iz tega sporazuma »Kristusov mir, vrnjen Italiji« (Pax Christi Italiae reddita).

Goreče prosimo Boga, da naj se ta mir kakor jasna nebesna modrina boči nad dušo italijanskega naroda, naj jo poživlja, širi in krepi v višino in globino. Saj nam je ta narod tako blizu, ko v njegovi sredi dihamo isti dih življenja. Našim molitvam se pridružujejo srčne želje, da bi ta Našim prednikom tako dragi narod, zvest svoji slavni katoliški preteklosti, v mogočnem božjem varstvu vsak dan bolj izkušal resnico psalmistovih besed: »Blagor narodu, ki mu je Bog Gospod« (Ps 143, 15).

Lateranska pogodba bo v zgodovini neizbrisno zapisana, saj je ustvarila za Italijo in za ves katoliški svet pravno in versko stanje, ki ga je želelo toliko src. Nikoli nismo bolj občutili veličine in zedinjajoče moči tega sporazuma kakor v trenutku, ko smo iz zvišene lože vatikanske bazilike prvič dvignili svoje roke in v največji ljubezni podelili blagoslov Rimu, ki je sedež papeštva in hkrati Naše predrago rojstno mesto, s Cerkvijo spravljeni Italiji in narodom vsega sveta.

Dolžnosti Kristusovega namestnika.

Namestnik smo Njega, ki je v odločilni uri pred predstavnikom najvišje zemeljske oblasti tedanjega časa izgovoril veliko besedo: »Jaz sem za to rojen in sem za to prišel na svet, da spričam resnico. Vsak, kdor je iz resnice, poslušaj moj glas« (Jan 18, 37). Zato se zavedamo, da je prav v naših dneh posebna dolžnost

Naše službe pričati za resnico z apostolsko odločnostjo. Ta dolžnost nujno obsega razlaganje in zavračanje človeških zmot in krivd, ki jih je treba prej spoznati, da se morejo potem lečiti in zdraviti: »Spoznali boste resnico in resnica vas bo osvobodila« (Jan 8, 32).

Pri spolnjevanju Našega poslanstva ne bodo na Nas vplivali svetni oziri; odvrniti nas ne more niti nezaupanje ali nasprotovanje, niti odklanjanje ali nerazumevanje, a prav tako ne strah, da bi nas napačno razumeli ali krivo razlagali. Pri našem skrbnem in vestnem delu Nas bo vodila le očetovska ljubezen, ki z bolečinami otrok sama trpi in jim nudi primerna zdravila. Vedno si bomo prizadevali posnemati božji vzor vseh pastirjev, Dobrega pastirja Jezusa, ki je hkrati luč in ljubezen: »Ostali bomo v resnici in ljubeznici« (Ef 4, 15).

I. RAZDEJANJE NRAVNEGA IN VERSKEGA AGNOSTICIZMA.

Na začetku pota, ki gre v duhovno in нравno bedo naših dni, stoji smrtonosni poskus nemajhnega števila ljudi, da bi Kristusa pahnili s prestola in zavrgli postavo resnice, ki jo je oznanil, postavo ljubezni, ki je za njegovo kraljestvo to, kar je dihanje za človekovo življenje.

Edina rešnja pot za posameznika in za družbo je ta, da spet prizna Kristusove kraljevske pravice in se poslušno vrne k naukom njegove resnice in k zapovedim njegove ljubezni.

Častiti bratje! V trenutku, ko pišemo te vrstice, Nam prihaja strašno sporočilo, da je grozni vihar zdivjal, čeprav smo storili vse, da bi ga preprečili. Pero nam zastaja, ko mislimo na brezdanje trpljenje nešteti ljudi, ki jim je še včeraj pri domačem ognjišču sijal žarek skromne sreče.

Globoka žalost stiska Naše očetovsko srce, ko v duhu gledamo vse zlo, ki bo zraslo iz vražje setve nasilja in sovraštva, ki zanjo danes meč reže krvave brazde. A prav zato, ker naprej vidimo preteče in bodoče nesreče, mislimo, da je Naša dolžnost, usmerjati oči in srca vseh, v katerih še tli iskrica dobre volje, z rastočo vztrajnostjo k Tistemu, ki od njega edinega prihaja svetu rešitev — k Edinemu, čigar mogočna in dobrotna roka more napraviti konec temu viharju — k Edinemu, čigar resnica in ljubezen moreta razsvetliti razum in vžgati voljo tako velikega dela človeštva, potopljenega v zmote in v sebičnost in zamotanega v spore in boje, ter tako svet vnovič urediti in ga preobraziti v duhu Kristusovega kraljestva.

Morda pa — da bi le Bog dal! — smemo upati, da bo ta ura skrajne stiske tudi ura, ko bo spremenilo misli in čustva veliko takih, ki so doslej v slepem zaupanju hodili po potih sodobnih, tako razširjenih zmot, ne da bi slutili, kako meljiva in majava so tla, kjer stojijo. Mnogi, ki niso imeli razumevanja za to, kako važno je vzgojno in pastirsko poslanstvo Cerkve, bodo morda zdaj bolj razumeli cerkvene opomine, ki se zanje v lažni varnosti prejšnjih dni niso zmenili.

Stiska sedanjega časa na ves glas oznanja, da ima krščanska vera prav. Pretresljiveje bi tega ne mogel povedati noben govornik. Ko se je velikansko drevo protikrščanskih zmot in zablod razkošatilo do neba, so na njegovih vejah dozoreli nepopisno grenki sadovi; in ti sadovi imenovane zmote tako zgovorno obsojajo, kakor bi tega ne mogla storiti s samimi besedami nobena obramba krščanskih resnic.

Ure tako mučnega razočaranja so večkrat ure milosti — mimohod Gospodov (prim. 2 Moz 12, 11), ko se na Zveličarjevo besedo: »Glej, stojim pri vratih in trkam« (Raz 3, 20) odpro vrata, ki bi drugače ostala zaprta.

Bog ve, s kako sočutno ljubeznijo, s kako svetim veseljem se Naše srce nagiba k tistim, ki izkušajo to žalost in se jim zato zbuja nepremagljivo in rešilno hrepenenje po resnici, po pravici in po miru Kristusovem. Pa tudi za tiste, katerim še ni bila ura takega spoznanja, ima Naše srce samo ljubezen in Naše ustnice samo molitev k Očetu luči, da njih brezbrizna ali Kristusu sovražna srca prešine z žarkom tiste luči, ki je nekdanj Savla spremenila v Pavla in ki je pokazala svojo skrivnostno moč ravno v časih, ki so bili za Cerkev najbridkejši.

*

Sedaj, ko vsi mislijo na vojne stiske, nimamo namena, da bi razložili in zavrnilo vse zmote sedanje dobe. To mislimo storiti, ko se bo ponudila primerna prilika. Za zdaj se omejimo na nekoliko temeljnih razmišljanj.

Zmote našega časa.

Sedanji čas, častiti bratje, je krivim naukom preteklega časa pridejal nove zmote. Pa še te je prignal prav do konca, tako da ni moglo priti iz njih drugega kot zmeda in podrtija.

Bolj ko vse drugo pa je gotovo, da je glavna korenina vsega hudega v današnji človeški družbi to, da ljudje ne priznajo več prave razlike med dobrim in hudim. Tako delajo posamezniki, po tem lažnem merilu se ravnajo družine in države in na tak peščen temelj se zida hiša, v kateri naj bi prijateljsko živeli narodi sveta. Ali z drugo besedo: danes svet vse vprek pozablja in prezira naravni zakon npravnosti.

Ta naravna postava ima svoj temelj v Bogu. Bog je vsemogočni stvarnik in oče vseh ljudi. Je pa tudi najvišji in neodvisni zakonodavec, vsevedni in pravični sodnik človeških dejanj. Zato ljudje, ki Boga tajijo, nimajo več kam opreti svojo npravnost in poštenost. Glas nepodkupljenega, naravnega razuma se zagluši ali vsaj oslabi, to je tisti glas, ki oznanja celo neukim ljudem in neomikanim rodovom, kaj je dobro in kaj je hudo, dovoljeno ali nedovoljeno, in jih opominja, da so za svoja dejanja odgovorni pred vrhovnim Sodnikom.

Na vprašanje, kako so spodnesli podlago npravnemu in poštemu življenju, se odgovor glasi: Začeli so s tem, da so zavrgli Kristusov nauk, ki ga prestol svetega Petra hrani in razlaga. Ta nauk je pred stoletji zgradil duhovno enotno Evropo. Križ jo je vzgojil za plemenito, zares človeško, omikano življenje; dosegla je tako visoko stopnjo omike, da je bila učiteljica drugih narodov in drugih delov sveta.

Ko pa so se odtrgali od nezmotljivega cerkvenega učiteljstva, je več ločenih bratov prišlo tako daleč, da so omajali celo verski nauk, ki je srce krščanstva, resnico, da je Jezus Bog. Posledica je bila: vedno hitrejše propadanje duhovnega življenja.

Znaki novega poganstva.

Ko so Jezusa na križ pribili, pripoveduje sveti evangelij, »se je stmenilo po vsej zemlji« (Mt 27, 45). Strašna podoba tega, kar se je duhovno zgodilo in se še dogaja povsod, kjer je slepa in vase zaljubljena nevera dejansko izključila Kristusa iz sodobnega življenja, posebno iz javnega, in je obenem z vero v Kristusa izrinila tudi vero v Boga.

Nravnne vrednote, po katerih so včasih presojali zasebna in javna dejanja, so zato šle med staro šaro. Človeška družba se je vedno bolj odtegovala vplivu Cerkve in se ji je zdelo, da nikoli ni dosti posvetna:

človek, družina, država, vse se je moralo otresti blagodejnega in živo-tvornega vpliva, ki je izhajal iz vere v Boga in iz cerkvenega nauka.

Tako so se spet vedno jasneje, določeneje in tesnobneje kazali znaki pokvarjenega in zastrupljajočega poganstva celo v deželah, kjer je toliko stoletij sijala luč krščanske omike. »Ko so Jezusa na križ pribili, se je naredila tema« (5. rezponzorij v rimskem brevirju na veliki petek).

Veliko je morda takih, ki so se oddaljili od Kristusovega nauka tako, da se niso popolnoma zavedali, kako jih je zapeljal lažni čar blestečih besed, ki so jim obetale, da jih bo ločitev od Kristusovega nauka osvobodila sužnosti, ki jih je dotlej tlačila. Tudi niso naprej vedeli, kako grenke posledice bo imelo zanje, ker so resnico, ki nam prinaša svobodo, žalostno prodali za zmoto, ki nas dela sužnje.

Še manj pa so premislili, kaj se pravi odpovedati se neskončno modri in očetovski postavi božji in nauku Kristusove ljubezni, ki ljudi edini in dviga, in se prepustiti samovoljnosti uboge spremenljive človeške modrosti!

Govorili so: Napredovati moramo, pa so nazadovali. Trdili so, da gredo navzgor, pa so zdrknili navzdol. Mislili so, da se bližajo popolni zrelosti, pa so se prodali v suženjstvo. Razumeli niso, da je prazen vsak človeški napor, nadomestiti Kristusovo postavo s katero koli stvarjo: »Postali so v svojih mislih prazni« (Rim 1, 21).

Ker je oslabela vera v Boga in v Jezusa Kristusa in v dušah zatemnela luč нравnih načel, se je izmaknil edini in nenadomestljivi temelj stalnosti in miru, notranjega in zunanjega, zasebnega in javnega reda, na katerem se more graditi trajna sreča držav.

Seveda tudi takrat, ko je živela Evropa v resničnem bratstvu, ki je bilo sad vzorov, sprejetih iz krščanskega oznanjevanja, ni bilo brez sporov, prevratov in vojsk, ki so jo pustošile.

Toda še nikoli niso ljudje tako čutili kakor danes, da je pot do sporazuma zaprta. Zakaj takrat so se spori dali poravnati, ker je bila še živa zavest, kaj je prav in kaj ni prav, kaj dovoljeno in kaj nedovoljeno. Ta zavest je brzdala strasti in utirala pot do sprave.

II. POZABLJENI ZAKON LJUBEZNI.

Izmed mnogoterih zmot, ki izvirajo iz strupenega studenca verske in нравne brezbriznosti, naj vas, častiti bratje, opozorimo posebno na dve, ki sta krivi, da je mirno in varno sožitje narodov kar nemogoče ali vsaj od sile mučno in negotovo.

Prva teh nevarnih zmot, ki je danes na moč razširjena, je v tem, da so ljudje pozabili na vzajemnost in ljubezen, ki ju vелеva in narekuje ne le skupni izvor in enaka razumna narava vseh ljudi, naj bodo katere koli narodnosti, ampak tudi odrešilna daritev, ki jo je Jezus Kristus na križu daroval svojemu nebeškemu Očetu za grešno človeštvo.

Res nam pripoveduje prva stran svetega pisma z veličastno preprostostjo, kako je Bog venčal svoje stvariteljsko delo s tem, da je naredil človeka po svoji podobi in sličnosti (1 Moz 1, 26—27). A ista knjiga nas uči, da ga je obogatil z nadnaravnimi darovi in prednostmi in ga tako določil za večno in neizrekljivo srečo. Dalje nam pripoveduje, kako iz prve zakonske zveze izhajajo vsi drugi ljudje; nato pa z neprekosljivo jezikovno izraznostjo popisuje, kako so se razdelili v mnogotere skupine in se razkropili v razne dele sveta. Tudi ko so se od svojega Stvarnika oddaljili, jih je Bog še vedno imel za sinove, ki se bodo po njegovem preusmiljenem načrtu nekoč spet združili v božjem prijateljstvu.

Apostol narodov je nastopil kot glasnik te resnice, ki ljudi bratsko družijo v eni veliki družini, in je oznanil grškemu svetu: »Bog je ustvaril iz enega vsa človeška plemena, da prebivajo po vsej zemlji, in je odmeril ter določil njih bivanju čase in meje: da bi iskali Boga« (Apd 17, 26—27).

Vse človeštvo ena družina.

Čudovito gledanje, v katerem vidimo, kako človeški rod ves brez izjeme izhaja od Boga: »En Bog in Oče vseh, ki je nad vsemi in po vseh in v vseh« (Ef 4, 6). Vsi imamo enako naravo, ki jo tvorita snovno telo ter duhovna in neumrljiva duša; vsi isti bližnji namen in nalogo na svetu, vsi isto bivališče na zemlji, ki imajo do njenih dobrot že po naravi pravico vsi ljudje. Saj bi drugače ne mogli življenja ohraniti in razviti. Tudi nadnaravni smoter je za vse isti, namreč Bog sam, po katerem smo vsi dolžni stremiti; isti so pripomočki, da moremo ta namen doseči.

Isti apostol opozarja, kako je vse človeštvo eno zaradi razmerja do Sinu božjega, ki je podoba nevidnega Boga, v katerem so bile vse reči ustvarjene: »V njem je vse ustvarjeno« (Kol 1, 16); eno pa tudi zato, ker je vse odrešil Kristus, ki je s svojim svetim in prebridkim trpljenjem spet sklenil prvotno prijateljstvo z Bogom, ki je bilo razdrto. Naredil se je za srednika med Bogom in ljudmi: »Zakaj en Bog je, eden tudi srednik med Bogom in ljudmi, človek Kristus Jezus« (Tim 2, 5).

Prav isti božji srednik zveličanja in miru je hotel narediti prijateljstvo med Bogom in človeštvom še presrčnejše: zato so prav pred daritvijo na križu v svečani tihoti dvorane zadnje večerje prišle z njegovih božjih usten besede, ki so srebrnočisto zvenele skozi stoletja in tako budile junška dela ljubezni sredi sveta, ki ga ne blaži ljubezen, ampak trga sovraštvo: »To je moja zapoved, da se ljubite med seboj, kakor sem jaz vas ljubil« (Jan 15, 12).

To so nadnaravne resnice, ki polagajo globoke temelje in mogočne vezi edinosti; edinosti, ki jo spopolnjuje ljubezen do Boga in do božjega Odrešenika, od katerega prejemale vsi zveličanje, »da se sezida telo Kristusovo, dokler vsi ne dospemo do edinosti vere in spoznanja božjega Sina, do popolnega edina moža, do mere polne starosti Kristusove« (Ef 4, 12—13).

V luči te pravne in dejanske enote vsega človeštva posamezniki niso drug poleg drugega brez zveze kakor pesek, temveč se spajajo v eno kakor udje istega telesa, kakor glasovi iste pesmi. Vsi so med seboj v čudovitem vzajemnem razmerju glede na svoj naravni in nadnaravni namen in zagon. Ko se spreminjajo časi, se seveda lahko tudi spremeni podoba tega razmerja.

Res se narodi razvijajo in dobivajo vsak svoj obraz, ker ni mogoče, da bi vsi enako živeli in imeli isto omiko. A zaradi tega se ne sme cepiti enotnost človeškega rodu. Še bogatiti in lepšati jo morajo narodi, in sicer tako, da vsak drugim pomaga s svojimi posebnimi darovi in z njimi izmenjava svojske vrednote. To pa se more goditi z resničnim uspehom le, če družijo vse otroke istega Očeta in vse z isto božjo krvjo odrešene iskrena in živo občutena ljubezen.

Cerkev hrani božjo vzgojiteljsko modrost z največjo zvestobo. Zato ji še na misel ne more priti, da bi se dotaknila posebnih vrednot, ki jih

ima vsak narod, ali da bi jih preziral. Saj jih vsak goji z občutljivo navezanostjo in z razumljivim ponosom in jih ima za dragoceno dediščino.

Cerkev si prizadeva, da bi bili vsi eno v nadnaravnih rečeh in v vesoljni ljubezni mišljenja in dejanja, odklanja pa istoličnost, ki je le zunanja in površna in ki prav zato le slabí. Z veseljem odobrava in z materino dobrohotnostjo spremlja vsak poizkus in vsako prizadevanje, da bi se pametno in v redu razvile take svojske sile in stremljenja, ki imajo korenine v bistvu in srčiki vsakega ljudstva, samo da ne nasprotujejo dolžnostim, ki jih človeštvu predpisujeta enotni izvor in enotnost skupnih nalog.

To pravilo je Cerкви načelo in zvezda vodnica pri njenem vesoljnem poslanstvu; v misijonih je to ponovno pokazala. Misijonarji vseh časov so z žrtvami, z vdanostjo in ljubeznijo silno veliko raziskavali in preučevali zato, da bi tem laže dodobra razumeli in cenili tako raznovrstno omiko in da bi izrabili njene duhovne vrednote za živo in životvorno oznanjevanje Kristusovega evangelija. Kar koli v teh običajih in navadah ni nerazdružljivo zvezano z verskimi zmotami, vse to se vedno dobrohotno pretehta in — če le mogoče — varuje in neguje.

Prav Naš neposredni prednik svetega in spoštovanega spomina je uporabil ta pravila v posebno kočljivem vprašanju in je odločil tako velikopotezno, da je postavil odličen spomenik svoji daljnovidnosti in apostolski gorečnosti.

Ni treba naglašati, častiti bratje, da bomo hodili tudi Mi brez obotavljanja po isti poti. Naj vedo vsi, kateri se oklenejo katoliške Cerkve, katerega koli rodu ali jezika so, da imajo v Gospodovi hiši, v kateri vladata postava in mir Jezusa Kristusa, enake sinovske pravice!

V soglasju s temi načeli enakopravnosti se Cerkev zelo trudi, da vzgoji dobrih domačih duhovnikov in da polagoma razširi vrste domačih škofov. Prav zato, da svoje namene izrazimo na zunaj, smo izbrali bližajoči se praznik Kristusa Kralja, da na grobu apostolskega prvaka povzdignemo v škofovsko dostojanstvo dvanajst zastopnikov najrazličnejših narodov ali narodnih skupin.

Sredi razdrapanosti in naspotstev, ki razdirajo človeško družino, naj iz tega slovesnega dejanja spoznajo vsi Naši sinovi, razkropljeni po vsem svetu, da bo nauk, delo in volja Cerkve vedno v skladu z besedami apostola narodov, ki je oznanjeval: »Oblecite novega človeka, ki se obnavlja k spoznanju, po podobi njega, ki ga je ustvaril; tukaj ni več ne Grka ne Juda, ni obrezanega ne neobrezanega, ni divjaka ne Scita, ni sužnja ne svobodnega, ampak je vse in v vsem Kristus« (Kol 3, 10—11).

Krščanska ljubezen do domovine.

Ni se treba bati, da bi bila zavest vesoljnega bratstva, kakor ga poudarja krščanski nauk, s čustvi, ki jih navdihuje, naperjena proti ljubezni, ki jo ima vsak do slave in veličine svoje domovine. Kaj šele, da bi to bratstvo koga oviralo, ko treba skrbeti za blaginjo svoje domovine in za njene upravičene zahteve. Isti nauk namreč razlaga, da se mora ljubezen držati reda, ki ga je določil Bog. Ta red pa zahteva, da večjo ljubezen in obilnejše dobrote skazujemo tistim, ki so z nami posebno tesno zvezani.

Tudi božji Učenik je pokazal s svojim zgledom, da mu je bila rodna zemlja posebno draga; zjokal se je zaradi skorajšnjega razdejanja Svetega mesta.

Toda upravičena in spodobna ljubezen do svoje domovine ne sme oslepiti za vesoljnost krščanske ljubezni, ki hoče, da tudi druge in njih blaginjo gledamo v miroljubni luči ljubezni.

Čudovit je ta nauk o ljubezni in o miru! Plemenito je pospeševal svetni in verski napredek človeštva.

Oznanjevalci tega nauka so bili polni nadnaravne ljubezni; zato jim ni bilo dosti, da so gozde krčili in bolezni zdravili; predvsem so obdelovali, oblikovali in do božjih višin vzgajali človeška srca; potiskali so jih tja do vrhov svetosti, kjer se vse vidi v božji luči. Zgradili so spomenike in svetišča, ki pričajo, do kakšnih duhovnih višin se more povzpeti krščanska misel. Predvsem pa so naredili iz ljudi, izobraženih in neizobraženih, močnih in slabotnih, žive templje božje in mladike na isti vinski trti, ki je Kristus. Izročili so bodočim rodovom zaklade starodavne umetnosti in modrosti, zlasti pa so jim pomagali, da so bili deležni neizrekljivega daru večne modrosti, ki ljudi brati in edini z vezjo nadnaravne skupnosti.

III. DRŽAVA, KI HOČE BITI BOG.

Inate noge zgolj človeške oblasti.

Častiti bratje! Edino ljubezen do vseh ljudi more zagotoviti mir, udušiti sovraštvo in pomiriti duha zločeste zdrahe. Če ljudem take vesoljne ljubezni ni mar, ni mogoče, da bi narodi živeli v miru in slogi.

Nič manj pogubne za blaginjo narodov in napredek velike človeške družbe, ki pestuje vsa ljudstva, niso misli tistih, ki pravijo, da naj bo državna oblast popolnoma neodvisna od najvišjega bitja. In vendar je Bog prvi vzrok in poslednji namen tako posamezniku kakor družbi. Državne oblasti — pravijo — prav nič ne veže višja postava, ki izvira iz Boga kakor iz prvega vrelca; pri vsem, kar dela, ima neomejeno svobodo, pa naj je še tako samovoljna, da le ne presliši tako imenovanih zgodovinskih zahtev in trenutnih koristi.

To se pravi z drugo besedo, da Bog ni najvišji vladar in da njegova postava ne veže. Z neizprosno doslednostjo si država nato prisvaja tisto neomejeno gospostvo, ki gre le Stvarniku. Hoče se postaviti na mesto Vsemogočnega, proglasi državo ali množico za poslednji namen življenja, za vrhovno merilo nramnega in pravnega reda, in tako prepove, da bi se kdo skliceval na načela naravne pameti in krščanske vesti.

Nočemo trditi, da sadovi zmotnih načel vselej dozore; posebno takrat ne, če imajo stoletna krščanska izročila, od katerih so narodi živeli, korenine še globoko v srcih, čeprav tako, da se ljudje ne zavedajo.

Vendar pa se ne sme pozabiti, da je nezadostno in nezanesljivo vsako pravilo družabnega življenja, če sloni le na čisto človeških temeljih, če pozna le zemeljske nagibe in hoče vso moč črpati iz same zunanje sile in strahovanja.

Kjer taje odvisnost človeškega prava od božjega prava, kjer se opirajo le na majavo misel, da je dosti čisto zemeljska avtoriteta, in hočejo priznati le tiste postave, ki so si jih sami dali v luči gole koristoljubnosti, tam manjka takemu čisto človeškemu pravu ravno ob najtežjih zahtevah nramna moč, kajti za to, da ga ljudje priznajo in da more celo žrtve zahtevati, je nujno potrebno, da sme zapovedovati v vesti.

Sicer je res, da oblast, ki stoji na tako krhki in vegavi podlagi, večkrat zaradi slučajnih okolnosti doseže zunanje uspehe, ki se jim površni opazovalci morda čudijo; toda slej ko prej pride trenutek, ko se

zmagoslavno oglasi neizogibna postava, ki pravi, da se podere vsaka zgradba, pa naj je snovno in po zunanjem videzu še tako uspela, če nima krepkih notranjih vezi in nramnega temelja. Taka neskladnost je tam, kjer se državna oblast ne zmeni za najvišjega Gospoda in postavodajalca, ali ga taji. On je dal oblast državnim poglavarjem in sam je začrtal in postavil meje njih oblasti.

Kaj hoče in kaj sme država.

Država ima oblast, ker je Stvarnik tako hotel. To je z veliko modrostjo razložil Naš veliki prednik Leon XIII. v okrožnici *Immortale Dei*. Ima jo pa zato, da urejuje skupno življenje po smernicah reda, ki je v svojih splošnih osnovnih postavah nespremenljiv; zato da človeku, ki je oseba, pomaga do duhovne in pravne popolnosti v naravnem redu in da ga končno podpira, ko stremi po nadnaravnem smotru.

Država ima odlično pravico in visoko poslanstvo, da nadzira, pospešuje in urejuje zasebno dejavnost posameznikov v narodnem življenju in da jo spravlja v soglasje s skupno blaginjo. Kaj pa naj se ima za skupno blaginjo, tega ne odloča samovoljnost, in nikakor ni v prvi vrsti merodajno snovno obilje družbe, temveč skladni razvoj in naravno spopolnjevanje človeka, ki ga je Bog sam postavil v družbo, da mu ta pomaga.

Če bi imeli državo za nekaj, čemur se mora kratko in malo vse podati in podrediti, bi to nazadnje nujno škodovalo pravi in trajni blaginji narodov. To pa v vsakem primeru, bodisi da se tako neomejeno gospostvo državi priznava kot pooblaščenki naroda, ljudstva ali tudi le enega družabnega razreda, bodisi da si prisvaja tako pravico neomejenega gospostva država sama brez kakršnega koli pooblastila.

Zasebna podjetnost ima namreč svojo notranjo, občutljivo in zamotano zakonitost, po kateri čim gotoveje dosega svoje posebne namene. Če si torej država prisvaja in po svoje ureja zasebno podjetnost, ta le škodo trpi, ker so jo nasilno ločili od rodnih tal, namreč od posamezne osebe, ki se je res zanimala in čutila odgovornost. To pa skupni blaginji le škoduje.

Družina in njene pravice.

Tudi prva in bistvena celica družbe, družina, njena rast in blaginja, bi bila potem v nevarnosti, da bi jo gledali le z vidika narodne moči. S tem bi pa pozabili, da sta človek in družina po svoji naravi pred državo in da je Stvarnik obema podelil moči in pravice in odkazal nalogo, ki je v soglasju z njuno naravo in njenimi nedvomnimi zahtevami.

Vzgoja novega rodu bi ne merila več na to, da bi se skladno razvilo telo in vse duhovno-nravne zmožnosti, temveč na to, da bi se enostransko izurile kreposti, ki se zde potrebne za dosego političnih uspehov. Kreposti pa, ki so kakor praznična obleka družabnega življenja, plemenitost, spoštovanje, človečnost, bi manj poudarjali, češ da hromijo bistri ponos mladega človeka.

V boleči jasnosti gledamo pred seboj nevarnosti, ki preté danšnjemu in prihodnjemu rodu od tod, ker prezirajo, manjšajo in postopno črtajo pravice, ki jih ima družina od Boga. Zato moramo v živi zavesti apostolskega poslanstva nastopiti kot njen odločni branitelj.

Nikjer tako do dna ne okušajo zunanjih in notranjih, gmotnih in duhovnih stisk našega časa, nikjer tako bridko ne trpé zaradi mnogoterih zmot in njih tisočernih posledic kakor v plemeniti družinski celici. Pravega poguma in junaštva, ki je na videz vsakdanje, a prav zato še večjega

občudovanja vredno, je pogosto treba, da družina more nositi breme vsakdanjega trpljenja in trdega življenja, da ne obupuje, ko si je treba vedno več odreči in se vsak dan bolj stesniti, bolj ko kdaj poprej, in ne da bi vedeli, ali imajo te tegobe globlji smisel in če so res potrebne.

Kdor deluje v dušnem pastirstvu, kdor more gledati v srca, ve za skrivne solze mater, za nemo bolečino nešteti očetov, ve za grenkosti, o katerih ne govori in ne more govoriti nobeno ljudsko štetje. Zaskrbljen gleda, da povodenj teh grenkosti vedno bolj narašča, in opazuje, kako preže prevratne in razdiralne sile, da bi iz te žarke moke spekle strupeno pogačo.

Kder koli ima dobro voljo in odprte oči, bo v izrednih razmerah, v katerih je danes svet, rad priznal, da mora imeti država širšo oblast, nego jo ima običajno; to pa zato, da more ljudstvu pomagati tako, kakor posebne razmere zahtevajo.

Toda npravni red, ki ga je Bog določil, zahteva tudi v takem položaju, da se resno in še natančneje presodi, ali so taki ukrepi npravno dovoljeni in ali jih skupna blaginja stvarno zahteva.

Vzgojne pravice družine.

Sicer pa — čim večje so gmotne žrtve, ki jih država zahteva od poedinec in od družine, tem svetejše in tem bolj nedotakljive ji morajo biti pravice vesti. Zahtevati sme imetje in kri, nikoli pa ne duš, ki jih je Bog odrešil. Poslanstva, ki ga je Bog dal staršem, da bi skrbeli za gmotno in dušno blaginjo svojih otrok ter jim dali skladno vzgojo v pravem verskem duhu, jim ne sme nihče ugrabiti. S tem bi se hudo pregrešil zoper naravno pravo.

Ta vzgoja mora seveda biti tudi vzgoja za državo; z drugo besedo: pripravljati mora mladino, da bo razumno, vestno in ponosno spolnjevala dolžnosti plemenitega rodoljuba in dajala zemeljski domovini vso dolžno mero ljubezni, vdanosti in sodelovanja.

Vzgoja pa, ki bi pozabljala, ali — kar je še hujše — preišljeno zanemarjala dolžnost, usmeriti oči in srce mladine proti večni domovini, bi bila krivica nasproti mladini, krivica nasproti neodstopnim pravicam in dolžnostim krščanske družine. To bi pomenilo prestavljati mejnike vzgojnega področja, in zoper to bi bilo treba nastopiti že iz same ljubezni do narodne in državne blaginje.

Odgovornim činiteljem se taka vzgoja morda zdi vir rastoče moči in jakosti; v resnici bi bilo pa vprav narobe in grenki sadovi bi to dokazali. Vzgoja, ki se za Kristusa ne zmeni ali ga celo sovraži, vzgoja, ki na glavo postavlja Gospodovo besedo: »Pustite otročičem, naj prihajajo k meni« (Mr 10, 14), je žaljenje Njegovega Veličanstva »Kralja nad kralji in Gospoda nad gospodi« (1 Tim 6, 15; Raz. 19, 16) in mora roditi silno grenke sadove.

Vse modrejše pa dela država, katera krvavečim in od dušnih bojev ranjenim srcem krščanskih očetov in mater odvzema skrbi in vrača pravice. Taka država dela le za svoj notranji mir in postavlja temelje srečne prihodnosti za domovino.

Duše otrok, ki jih je Bog podaril staršem, v krstu posvečene s kraljevim pečatom Kristusovim, so svet zaklad, nad katerim skrbno bedi božja ljubezen. Isti Kristus, ki je rekel: »Pustite otročičem, naj prihajajo k meni,« je kljub svojemu usmiljenju in dobroti zagrozil s strašnimi kaznimi tistim, ki bi pohujšali ljubljence njegovega srca. A katero pohujšanje ima nevarnejše in trajnejše posledice za bodoče rodove kakor vzgoja

mladine, ki oddaljuje od Kristusa, ki je Pot, Resnica in Življenje, in vodi k očitnemu ali prikritemu odpadu od njega?

Ta Kristus, ki mu hočejo odtujiti sedanjo in prihodnjo mladino, je isti, ki je prejel iz rok svojega nebeškega Očeta vso oblast v nebesih in na zemlji. V svoji vsemogóčni roki ima usodo držav, narodov in ljudstev. Njemu je dano, da okrajša ali podaljša njih življenje, rast, blagostanje in veličino.

Od vsega, kar je na zemlji, ima samo duša dar nesmrtnega življenja. Vzgojni načrt, ki bi se ne zmenil za sveto ogrado krščanske družine, ki jo brani božja postava, vzgojni načrt, ki bi majal njene npravne temelje, ki bi mladini zapiral pot h Kristusu, k Odrešenikovim studencem življenja in veselja (prim. Iz 12, 3), ki bi celo imel odpad od Kristusa in njegove Cerkve za znamenje zvestobe do naroda ali do nekega razreda, bi si sam izrekel obsedbo in bi prej ali slej okusil neubežno resnico prerokove besede: »Vsi, kateri Te zapuste, bodo zapisani na pesek« (Jer 17, 13).

Občestvo narodov. Mednarodno pravo zasidrano v božjem.

Pojmovanje, ki priznava državi neomejeno oblast, častiti bratje, je zmeta, ki ne samo da je pogubna za notranje življenje narodov, za njih prospek in za stalno in urejeno rast njih blagostanja, temveč tudi škodljivo vpliva na medsebojno razmerje narodov, ker razdira edinstvo mednarodnega občestva, izpodkopava temelj in veljavo pravo narodov, dviga zatvornice kršitvi tujih pravic in otežuje sporazumno in mirno sožitje.

Človeški rod se po naravnem redu, ki ga je Bog določil, deli seveda v družabne skupine, v narode in države, ki so druga od druge neodvisne gledé oblikovanja in vodstva svojega notranjega življenja. Hkrati pa je z medsebojnimi npravnimi in pravnimi vezmi povezan v veliko občestvo. Smoter te zajednice je blaginja vseh narodov, urejajo jo pa posebni zakoni, ki varujejo njeno enotnost in razvijajo njeno blagostanje.

Kdo ne vidi, da absolutna državna avtonomija očitno nasprotuje temu po naravi danemu pravnemu redu? Ali bolje rečeno: popolnoma ga odklanja in prepušča samovoljnosti tistih, ki vladajo, stalnost mednarodnih odnosov ter tako onemogoča resnično enotnost in plodovito sodelovanje za skupno blaginjo.

Kajti, če naj so države med seboj v trajnem soglasju in plodonosnem razmerju, potem, častiti bratje, je nujno potrebno, da narodi priznavajo načela naravnega mednarodnega prava in se po njih ravnaajo. Le ta načela jamčijo za pravilen razvoj in delovanje mednarodnih vezi in odnosov. Zahtevajo namreč, da se spoštuje pravica do neodvisnosti, do življenja in do možnosti postopnega razvoja na potih omike; vrhu tega zahtevajo, da se zvesto spolnjujejo pogodbe, ki so se sklenile in odobrile po predpisih prava narodov.

Nujen pogoj za to, da narodi sploh morejo v miru skupaj živeti, in dejali bi: duša vseh pravnih odnosov med njimi je brez dvoma medsebojno zaupanje in trdno prepričanje, da bosta oba pogodbenika mož beseda, ter uverenost, da se oba globoko zavedata, kako zelo je »modrost več vredna ko bojno orožje« (Prid 9, 18). Razen tega je nujno potrebno, da so pripravljeni pogajati se, ne pa se zateči k sili in rožljati z orožjem, če se katera pogodbená točka o pravem času ne izpolni, če nastopijo nejasnosti, ovire ali spremembe; zakaj take stvari ni da bi morale biti ravno delo zle volje, ampak imajo lahko svoj vzrok v tem,

ker so se razmere spremenile, ali ker so si stvarne koristi pogodbenikov navzkriž.

Odvezati pravo narodov od sidra božjega prava in ga zgraditi na neodvisno voljo držav se ne pravi nič drugega kakor pahniti ga s prestola in mu vzeti najplemenitejše in najveljavnejše naslove ter ga tako prepustiti usodni igri zasebnih koristi in skupinske sebičnosti. Tu gre seveda le za to, da se uveljavijo lastne pravice na škodo drugih.

Res se tudi lahko zgodi, da je sčasom kakšna pogodba ali njene posamezne določbe dejansko ali dozdevno krivična, neizvedljiva, za eno izmed strank pretežka; to pa zato, ker so se bistveno spremenile okolnosti, na kar pri sklepanju pogodbe morda niti misliti niso mogli. V takem primeru bi se morala zadeva o pravem času iskreno obravnavati in pogodba spremeniti ali z novo nadomestiti. Če pa katera država pogodb že načelno ne smatra za trajne in si molče pridržuje pravico, da jih enostransko razdere, čim se ji to zdi koristno, se to pravi rušiti vzajemno zaupanje med državami.

Vojska ni pot do miru.

Danes, častiti bratje, gleda ves svet z grozo v prepad, kamor so privedle človeštvo zmote, ki smo jih očrtali, in iz teh zmot rojene dejanske posledice. Na tleh leže ohole utvare o napredku brez konca! Če bi se komu še zdaj ne bile oči odprle, bi ga morali zdramiti žalostni dogodki teh dni s prerokovimi besedami: »Gluhi, spreslišite, in slepi, spreglejte!« (Iz 42, 18).

Kar je bilo na zunaj videti red, ni bilo nič drugega kot vedno večja zmešnjava. Zmešnjava nravnih in pravnih življenskih postav, ki so se bile ločile od veličastne božje postave in okužile vsa področja človeškega delovanja.

Toda pustimo preteklost in obrnimo oči v prihodnost, v ono prihodnost, ki bo po zatrdilu mogočnikov tega sveta po današnjih krvavih bojih prinesla nov red, oprt na pravico in na blagostanje.

Ali bo ta prihodnost res drugačna, ali bo res boljša? Mirovne pogodbe in mednarodni red konec sedanje vojne — ali jim bosta pravičnost in primernost kakor oživljajoča duša, da bodo vsi dobili, kar jim gre in je primerno? Ali bodo prinesle človeštvu svobodo in mir, ali pa bodo samo ponovile stare in nove zmote?

Odločilnega zboljšanja pričakovati od vojske in zmage je prazna; to potrjuje skušnja. Dan zmage je dan zunanjega zmagoslavja: zmagovalec ne ve, kako bi dal duška svojemu veselju. A ta dan je hkrati tudi čas skušnjave, ko se angel pravice bori s hudim duhom nasilja. Zmagovalčevo srce kaj lahko zakrkne; zmernost in daljnogledna modrost se mu zdita slabost. Razpaljena in zaradi vojnih žrtev in trpljenja razplamtana strast množice večkrat oslepi oko odgovornih, da preslišijo svareče glasove, ki jim svetujejo, naj ne pozabijo, da smo vsi ljudje in da ni prav, kar ni prav. Te glasove prevpije ali uduši brezsrčni »Gorje premaganim!« Sklepi in odloki, porojeni v takem razpoloženju, bi utegnili biti zgolj krivica pod plaščem pravice.

Nujnost verske obnove.

Ne, častiti bratje, narodi se ne bodo rešili z zunanjimi sredstvi, z mečem, ki lahko narekuje mirovne pogoje, ne more pa miru narediti. Moči, ki naj preнове obličje zemlje, morajo izhajati od znotraj, iz duha.

Po grenkih izkustvih in ljutih bojih naših dni se novi red sveta, narodnega in mednarodnega življenja vendar ne sme več zgraditi na živi pesek spremenljivih in kratkotrajnih pravil in prepustiti sebičnosti posameznih ljudi ali kakšne skupine. Ta pravila se morajo spet opreti na nepremakljivi in neporušni skalni temelj naravnega prava in božjega razodetja. Tu mora človeški zakonodavec dobivati duhovno ravnovesje in ostri čut npravne odgovornosti, brez katerega se kaj lahko prezro meje, ki jih pravična oblast ne sme prekoračiti. Le tako bodo imele njegove odločbe notranjo stalnost, plemenito dostojanstvo in versko potrditev. Drugače pa jih bosta sebičnost in strast premetavali kakor žogo.

Res je, da nadloge, ki tarejo današnje človeštvo, izhajajo deloma iz omajanega gospodarskega ravnotežja in iz borbe za pravičnejšo porazdelitev dobrin, ki jih je Bog dal ljudem, da bi mogli živeti in napredovati. A prav tako je res, da segajo korenine tega zla še veliko globlje, v notranji red, v svetišče vere in npravnega prepričanja. To se je bolj in bolj podiralo, čim bolj so se narodi trgali od edinosti verskega nauka in npravne postave, ki ji je nekdam Cerkev z neumorno in blagonosno delavnostjo priborila tako velik ugled.

Če naj se še kdaj res posreči človeštvo vzgojiti, mora vzgoja biti predvsem duhovna in verska. Izhajati mora od Kristusa, ki ji edini more biti za temelj; voditi jo mora duh pravičnosti in venčati ljubezen.

Materina vloga Cerkve pri obnovi.

Človeštvo tako preroditi, prilagodivši se novim časom in novim potrebam, to je najprej in bistveno naloga Matere Cerkve. Njej je izročil božji ustanovitelj blagovest, da jo oznanjuje. Kar naprej mora poudarjati resnico, pravico in ljubezen in delati, da se postave čim trdneje zasidrajo v sreih in vesteh. To je najplemenitejše, pa tudi najuspešnejše delo za mir. Ta naloga je tako velikanska, da bi vojskujoči se Cerkvi — človeško govorjeno — moral pogum upasti. Toda delati za to, da se božje kraljestvo širi, je sveta dolžnost vsakogar, ki ga je milost Gospodova rešila suženjstva satanovega in s svetim krstom naredila za državljana njegovega kraljestva. Seveda je to delo v vsakem stoletju drugačno, druga so sredstva, drugi pa so tudi napori in boji.

Katoličan v naših dneh.

Biti član tega kraljestva se pravi živeti v njegovem duhu, delati za to, da se vedno bolj širi in da se njegovi zakladi odpro tudi tistim, ki še niso njegovi člani. To pa se pravi danes, da se je treba boriti z ovirami in nasprotstvi, ki so globoka in premeteno zasnovana kakor nikdar poprej. Zato se danes bolj kot kdaj poprej zahteva odkrita, pogumna veroizpoved, stanovitnost v boju in skrajna požrtvovalnost. Kdor živi v Kristusovem duhu, ga težave ne oplaše; še spodbadajo ga, da napne vse sile v popolnem zaupanju v Boga. Ne izmiče se trdim zahtevam trenutka, ampak jim gre naproti z vedrim čelom, pripravljen služiti z ljubeznijo, ki se ne boji žrtev, ki je močnejša kakor smrt in ki je ne odnese noben houdournik bridkosti.

IV. POTREBA KATOLIŠKE AKCIJE.

Apostolsko navdušenje.

V vseh delih katoliškega sveta, častiti bratje, opazujemo očitne znake duha, ki velikanskim nalogam našega časa neustrašeno gleda v oči in se s čudovito velikodušnostjo in z odločno resnobo trudi, da bi spravil v plodovito soglasje prvo in glavno skrb za osebno posvečenje samega sebe in apostolske napore za večanje božjega kraljestva. To nas navdaja s srčno tolažbo in z nebeško radostjo, ki se zanjo Bogu vsak dan zahvaljujemo v globoki ponižnosti. Evharistični kongresi, ki so jim Naši predniki naklanjali tako ljubeznivo skrb, in sodelovanje svetnih vernikov, ki jih Katoliška akcija vzgaja, da se globlje zavedajo svojega plemenitega poslanstva, to sta v času, ko so nevarnosti hujše in potrebe večje, za Cerkev vira milosti in zalogi moči, ki jih ne moremo zadosti visoko ceniti v današnjih časih, ko se nevarnosti množe in potrebe večajo, ko besni boj med krščanstvom in protikršćanstvom.

Pohvala in zahvala Katoliški akciji.

Z žalostjo moramo priznati, da je število duhovnikov v primeri z nalogami, ki jih čakajo, veliko premajhno, in tudi za naše dni je resnična Zveličarjeva beseda: »Žetev je velika, delavcev pa malo« (Mt 9, 37; Lk 10, 2). Zato je sodelovanje svetnih vernikov z duhovniškim poslanstvom za duhovnike dragocena pomoč, zlasti ker je število teh sodelavcev že tako veliko in tako velika njih gorečnost in plemenita požrtvovalnost. Po pravici nas navdaja najlepše upanje, da se bo to sodelovanje še vsestransko razvilo.

Molitev Cerkve h Gospodarju žetve, naj pošlje delavcev v svoj vinograd (Mt 9, 38; Lk 10, 2), je Bog uslišal tako, kakor je primerno današnjemu času in tako, da se prav srečno nadomeščajo in dopolnjujejo moči duhovskega poslanstva, ki večkrat ne utegnejo ali pa sploh ne morejo poprijeti.

Truma gorečih katoliških mož in žena, mladeničev in deklet sluša glas najvišjega pastirja in navodila svojih škofov in posveča temu apostolatu ves žar svojega srca, da bi privedla nazaj h Kristusu množice ljudi, ki so se odtrgali od Njega.

V tem za Cerkev in človeštvo tako pomembnem trenutku jih vse očetovsko pozdravljamo, se jim iskreno zahvaljujemo in jim zagotavljamo očetovsko zaupanje. Svoje življenje in delovanje so postavili pod prapor Kristusa Kralja in s psalmistom morejo govoriti: »Moja dela so posvečena Kralju« (Ps 44, 1). Klic: Pridi k nam tvoje kraljestvo! je ne samo presrčna želja njih molitev, ampak tudi smernica njih delovanja. V vseh stanovih, poklicih in slojih razodeva to sodelovanje svetnih vernikov z duhovniki dragocene moči, ki so kos nalogam, da si častnejših in bolj osrečujočih ne bi moglo izmisliti še tako plemenito in zvesto srce.

To apostolsko delo, opravljano v cerkvenem duhu, tudi navadnemu verniku daje nekakšno posvečenje in ga naredi za »služabnika Kristusovega« v tistem pomenu, ki ga razlaga sv. Avguštín s temi besedami: »Bratje, če slišite, kako Gospod pravi: ‚Kjer sem jaz, tam bo tudi moj služabnik‘, ne smete misliti samo na dobre škofove in duhovnike! Saj tudi vi po svoje služite Kristusu, ko sveto živite, milošćino delite in Kristusovo ime in nauk oznanjate kolikor mogoče. Vsak družinski oče se mora zavedati, da mora že zaradi tega imena svojo družino ljubiti z očetovsko

dobroto. Zaradi Kristusa in zaradi večnega življenja naj svoje opominja, poučuje, ohrabruje in svari; kaže naj jim, da ima srce zanje, a gleda naj tudi na strog red. Kajti tako bo v svoji hiši opravljal cerkveno, dejali bi škofovsko službo, ker služi Kristusu. Zato bo tudi v večnosti pri Kristusu« (In Ev. Joh. tract. 51, n. 13).

Na družinskem ognjišču.

Pri apostolskem delu vernikov, ki je danes tako važno, pripada prav posebno poslanstvo družini, saj družinski duh odločilno vpliva na duha mladega rodu. Dokler ob domačem ognjišču gori sveti plamen vere v Jezusa Kristusa, dokler oče in mati življenju svojih otrok dajeta obraz in podobo po tej veri, bo mladina še vedno pripravljena priznavati Zveličarjeve kraljevske pravice in se upreti vsakomur, ki bi hotel pregnati Zveličarja iz javnosti in bogokletno poseči v njegove pravice.

Kjer cerkve zapirajo, kjer s šolskih sten snemajo podobo Križanega, tam ostane po božji previdnosti družina edino pribežališče krščanskega življenja, ki mu v določenih mejah nihče ne more do živlega. In — tisočkrat hvala Bogu! — še je brez števila družin, ki spolnjujejo to svoje poslanstvo z zvestobo, ki je ne morejo upogniti ne napadi ne žrtve. Tudi v takih deželah, kjer pomeni vera v Kristusa isto kot trpljenje in priganjanje, vztraja mladina obeh spolov v velikem številu kakor mogočna bojna vrsta ob prestolu Zveličarja-Kralja z mirno in prisebno odločnostjo, ki spominja na najslavnejše čase vojskujoče se Cerkev.

Kako obilen blagoslov bi se razlil na svet, kakšna luč, kakšen red in mir bi prišel v družabno življenje, koliko dragocenih, nenadomestljivih moči bi se lahko izkoristilo za velike naloge in smotre človeštva, če bi Cerkev, poklicni učiteljici pravičnosti in ljubezni, pustili popolno svobodo, do katere ima po božjem naročilu sveto in nesporno pravico! Koliko hudega bi se lahko preprečilo, koliko sreče in zadovoljnosti bi se lahko ustvarilo, če bi se družabno in mednarodno delo za mir dalo voditi in priganjati evangeliju ljubezni v boju zoper poedinsko in skupinsko sebičnost!

Dajte Cerкви svobodo, da bo mogla delati za mir!

Postave, ki urejajo življenje vernih kristjanov, in zahteve prave človečnosti si ne nasprotujejo, temveč se med seboj podpirajo. Hoteč pomagati človeštvu, ki trpi in je gmotno in duhovno globoko razmajano, nimamo iskrenejše želje kot to: naj sedanje stiske mnogim oči odpro, da bodo videli Gospoda Jezusa in poslanstvo njegove Cerkev na zemlji v pravi luči; in vsi oblastniki naj se odločijo, da puste Cerкви svobodo za njene svetovnovzgojne naloge v smislu pravičnosti in miru.

Da bo pa Cerkev mogla opravljati to delo za mir, se ji ne smejo postaviti zapreke, ko spolnjuje poslanstvo, ki ga ji je Bog zaupal; ne smejo se njenemu delovanju začrtati preozke meje in množice, posebno pa mladina ne odtegniti njenemu vplivu. Zato kot namestnik njega, ki ga je prerok imenoval »K n e z m i r u« (Iz 9, 6), pozivamo poglavarje narodov in vse, kateri imajo vpliv na javno življenje: Cerkev naj ima popolno svobodo pri spolnjevanju svoje vzgojne naloge, ko oznanjuje resnico, za- bičuje pravico in sreča obnavlja s Kristusovo božjo ljubeznijo.

Končni namen cerkvenega poslanstva je ta, da uresniči tu na zemlji božji načrt: »Da v Kristusu podredi eni glavi vse, kar je v nebesih in kar je na zemlji« (Ef 1, 10). Temu se Cerkev

nikdar ne more odreči; kaj šele danes, ko se zdi njeno delo potrebnejše kot kdaj poprej. Saj uči žalostna skušnja, da sama zunanja sredstva, sami človeški napor in politični ukrepi ne morejo uspešno ublažiti zla, ki tare človeštvo.

Prav zato, ker sama človeška modrost ni bila sposobna, da bi odvrnila viharje, ki zanašajo našo omiko v svoje vrtince, mnogi spet z velikim upanjem obračajo oči proti Cerkvi, trdnjavi resnice in ljubezni, k Petrovemu prestolu, ki more, kakor prav slutijo, človeštvu zopet dati ono edinost vere in npravne postave, ki je v drugih časih utrjevala trajnost miroljubnih odnosov med narodi. Ono edinost, katero s pogledom grenkega domotožja išče toliko državnikov, ki so odgovorni za usodo narodov: saj skušajo dan za dnem, kako piškava so sredstva, v katera so nekdanj stavili tako velike upe. Edinost, ki po njej hrepene številne vrste Naših sinov, ki vsak dan kličejo Boga miru in ljubezni (prim. 2 Kor 13, 11). Edinost, ki jo čaka toliko plemenitih duhov, ki sicer niso pri Nas, a so lačni in žejni pravice in miru ter upirajo pogled k Petrovemu prestolu, da tam dobe vodstvo in svet.

S priznanjem gledajo neomahljivo odločnost, s katero je Cerkev ohranila vodilo krščanske vere in življenja skozi dvakrat tisoč let, in čudijo se neporušni strnjivosti cerkvenega predstojništva, ki se v edinosti s Petrovim naslednikom nesebično žrtvuje, da v dušah prižiga evangeljsko luč, da ljudi vodi in posvečuje. Kako polna materinskega razumevanja je do vseh! In vendar kako neupogljiva, kadar mora, čeprav za ceno preganjanja in mučeništva, izjaviti: Non licet, ni dovoljeno!

Cerkev daje cesarju, kar je cesarjevega, vsem pa prinaša mir.

Samo Kristusov nauk more dati ljudem varno versko podlago, s katere se odpira jasen pogled na svet. Kristusov nauk naredi ljudi božansko velikodušne in jim v velikih stiskah našega časa nudi uspešno pomoč. Zato se Cerkev na vso moč trudi, da ta nauk oznanja in širi in ljudi po njem vzgaja. In vendar, častiti bratje, sta Kristusov nauk in Cerkev ne redkokrat izpostavljena sumničanju, češ da hočeta omajati tečaje državne oblasti in si prisvojiti njene pravice.

Proti takemu sumničanju izjavljamo z apostolsko iskrenostjo:

Čeprav se zvesto držimo vsega, kar je učil naš prednik Pij XI. v okrožnici »Quas primas« od 11. decembra 1925 o oblasti Kristusa Kralja in njegove Cerkve, so slični nameni Cerkvi popolnoma tuji. Res svetu proži svoje materinske roke, pa ne da bi vladala, ampak da bi služila. Ne poteguje se za to, da bi se postavila na mesto drugih zakonitih oblasti v njihovem področju, ampak jim ponuja svojo pomoč prav po zgledu in v duhu svojega božjega Ustanovitelja, ki »je hodil od kraja do kraja in delil dobrote« (Abd 10, 38).

Cerkev z močnim poudarkom oznanjuje pokorščino in spoštovanje do svetne oblasti, ki ima svoj plemeniti izvor v Bogu. Drži se nauka svojega božjega Učenika, ki je dejal: »Dajte cesarju, kar je cesarjevega« (Mt 22, 21); ne prisvaja si pravic, ki ji ne sodijo, saj poje v svojem bogoslužju: »Za svetne mu prestole mar ni nič, ker večni Kralj je sam« (Slavospev na praznik Gospodovega Razglašenja).

Cerkev ne slabi človeških moči, temveč jih vprega v vse velikodušne in plemenite naloge ter vzgaja značaje, ki se na pogajajo z vestjo. Njej, ki je narodom prinesla omiko, se vendar ne sme očitati, da je človeštvo na poti napredka ustavljala, saj se napredka še veseli in raduje z materinskim ponosom.

Kaj Cerkev prav za prav hoče, to so tako čudovito povedali angeli ob zibelki učlovečenega Boga, ko so Najvišjemu slavo peli in ljudem blage volje mir oznanjevali: »Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem, ki so Bogu po volji« (Lk 2, 14). To je mir, ki ga svet ne more dati, Jezus pa ga je zapustil svojim učencem kot dediščino: »Mir vam zapustim, svoj mir vam dam« (Jan 14, 27).

Milijoni duš so našli ta mir, ker so živeli po vzvišenem Kristusovem nauku, ki ga je Učenik sam kratko izrazil v dvojni zapovedi ljubezni do Boga in do bližnjega; našli so ga in ga bodo vsekdar.

Velik rimski govornik je zgodovino modro imenoval »učiteljico življenja« (Cic., Orat., 1, 2, 9). A ravno zgodovina skoraj dveh tisočletij dokazuje, kako resnična je svetopisemska beseda, da tisti, ki se Bogu upira, ne bo nikoli našel miru (Job 9, 4). Zakaj samo Kristus je »vogelni kamen« (Ef 2, 20), na katerega se trdno gradi blaginja posameznika in družbe.

Na ta vogelni kamen je sezidana Cerkev in zato sovražne sile ne bodo nič opravile zoper njo: »Peklenska vrata je ne bodo premagala« (Mt 16, 18). Še oslabiti jo ne morejo, kajti notranji in zunanji boji le večajo njeno moč in jo venčajo z vedno novimi slavnimi zmagami.

Nasprotno pa vsaka druga zgradba, ki nima trdnega temelja v Kristusovem nauku, je postavljena na pesek in se mora prej ali slej zrušiti (prim. Mt 7, 26—27).

V. DELO CERKVE V SEDANJI STISKI

Sočutje s Poljsko.

Častiti bratje, ura, v kateri odhaja k vam ta Naša prva okrožnica, je v več ozirih zares ura teme (prim. Lk 22, 53), ko duhovi nasilja in nemira izlivajo na človeštvo krvavo čašo trpljenja, ki mu ni imena. Ni vam treba posebej dopovedovati, kako blizu je Naše očetovsko sree vsem svojim otrokom v sočutni ljubezni, zlasti pa stiskanim, tlačanim in preganjanim. Že so se narodi zapletli v nesrečni bojni metež in morda so šele v »začetku bolečin« (Mt 24, 8), a vendar se je vselila že v tisoče družin smrt in sirotina, žalost in beda. Kri nešteti ljudi, tudi takih, ki se niso bojevali, pretresljivo vpije, posebno v tako ljubljene deželi, kakor je Poljska, čije cerkvena zvestoba in zasluge za obrambo krščanske omike so zapisane v knjigo zgodovine z neizbrisnimi črkami in ji dajejo pravico do človeško bratskega sočutja vseh ljudi. V zaupanju v mogočno priprošnjo Marije, priprošnjice kristjanov, željno čaka ure vstajenja po načelih pravičnosti in resničnega miru.

Sveti oče je skušal vojsko preprečiti.

To, kar se je te dni zgodilo in kar se še godi, je stalo pred našimi očmi kakor preroška slika. Zato smo v času, ko še ni izginilo vse upanje, poskusili vse, da bi na način, ki se sklada z Našo sveto službo in s pripomočki, ki so nam na voljo, preprečili spopad z orožjem in da bi ostala odprta pot do sporazuma, ki bi bil za obe strani časten. Prepričani smo bili, da bo nastopu s silo z ene strani sledil odgovor z orožjem z nasprotno. Zato smo mislili, da je zapoved krščanske ljubezni in dolžnost Naše apostolske službe, ki se ji ne smemo odtegniti, naj poskusimo vse, da bi

vsemu človeštvu in krščanstvu prihranili strahote svetovnega požara, če tudi bi utegnili nekateri Naše nasvete in predloge krivo tolmačiti.

Naše prigovarjanje so spoštljivo poslušali, niso se pa po njem ravnali. In ko Naše pastirsko srce v bolečinah in skrbeh opazuje, kaj se godi, vstaja pred Našimi očmi podoba Dobrega Pastirja in zdi se nam, da moramo v njegovem imenu današnjemu svetu ponoviti njegovo tožbo: »O, da bi bil spoznal..., kaj ti je v mir! Tako pa je skrito pred tvojimi očmi« (Lk 19, 42).

Križev pot Kristusove neveste.

Sredi tega sveta, ki je danes pravi narobe svet miru Kristusovemu v kraljestvu Kristusovem, doživlja Cerkev s svojimi verniki čase, ali, bolje rečeno, leta preskušanj, kakršnih njena zgodovina bojov in trpljenja malo pozna. Toda prav v takih časih čuti tisti, kateri ima trdno vero in pogumno srce, da Kristus Kralj svojim nikoli ni tako blizu kakor v uri preskušnje, ko treba, da se pokaže zvestoba.

Kristusovi nevesti krvavi srce zaradi trpljenja in nevarnosti toliko njenih otrok. A v zaupanju v Gospodove obljube koraka pogumno in brez zbežanosti pretečim viharjem naproti. Dobro ve: Ko bo človeštvo grenko čašo sovražstva in nasilja spraznilo do dna, se bo naveličalo hoditi po cestah zmote. Takrat bo resnica, ki jo oznanja, ljubezen, ki jo uči, kot svetovalka in sodelavka vseh, ki so blage volje, pomagala graditi nov svet s pravico in ljubeznijo.

Zdaj je čas ljubezni.

Medtem pa, častiti bratje, naj ve ves svet, naj vedo vsi, ki jih je zadela nesreča vojske, da temeljna postava Kristusovega kraljestva, katoliška bratska ljubezen, ni prazna beseda, ampak živa resnica. Zelo prostrano torišče se odpira tej ljubezni v vseh njenih oblikah. Trdno zaupamo, da bodo vsi naši sinovi in hčere, posebno v tistih deželah, ki jih še ne tare vojna nadloga, v duhu božjega Samarijana misliti na tiste, ki imajo kot vojne žrtve posebno pravico do sočutja in pomoči.

Katoliška Cerkev je božje mesto, »čigar kralj je resnica, ustava ljubezen in čas večnost« (S. Aug., Ep. 38 ad Marcellinum 3, 17). Resnico oznanja, ne da bi jo pačila ali krčila, deluje iz ljubezni do Kristusa z materinskim navdušenjem in se dviga kakor »prikazen blaženega miru« nad vrtincem zmote in strasti. Tako čaka trenutka, ko bo vsemogočna roka Kristusa Kralja zapovedala viharju in izgnala duhove, ki so zdrabo spočeli.

Tudi za naprej bomo poskusili vse, kar moremo, da pospešimo prihod tistega dne, ko se bo golob miru mogel odpočiti na zemlji, ki jo pokriva vesoljni potop nesloge. Pri tem zaupamo v one odlične državnike, kateri so si pred začetkom vojske plemenito prizadevali, da bi hudo uro odgnali; zaupamo v milijone duš iz vseh dežel in iz vseh taborov, ki hočejo pravico, a prav tako ljubezen in usmiljenje; predvsem pa zaupamo v vsemogočnega Boga, h kateremu se vsak dan obračamo z molitvijo: »V senco tvojih peruti sem se zatekel, dokler ne mine nadloga« (Ps 56, 2).

Bog more vse; zato: Molite, bratje!

Bog more vse: ne samo srečo in usodo narodov ima rokah, ampak tudi človeške načrte; z lahkoto jih spremeni, kakor sam hoče. Celu ovire so za njegovo vsemogočno roko orodje, da stvarem in dogodkom dá obraz,

kakršnega sam hoče, in da to, kar so človeška srca svobodno sklenila, naravna v svoje namene.

Zato, častiti bratje, molite brez prenehanja, molite posebno takrat, kadar darujete božjo žrtev ljubezni. Molite vi, katerim pogumno življenje po veri danes nalaga trde, težke, večkrat junaške žrtve; molite, bolni in trpeči udje Cerkve, kadar Jezus pride k vam, da oblaži vašo boleost s tolažečo ljubeznijo.

Prizadevajte si pa tudi, da s pravim spokornim duhom in z vrednimi spokornimi deli naredite svojo molitev prijetnejšo v očeh Njega, ki »opira vse, ki padajo, in vzdiguje vse, ki so na tleh« (Ps 144, 14), da bo v svojem usmiljenju dni preizkušnje skrajšal in se bo tako spoznala psalmistova beseda: »V bridkosti so vpili h Gospodu in rešil jih je iz njih stisk« (P 106, 13).

In vi, nedolžne trume otrok, Jezusovi ljubljenci, posebno kadar uživate angelski Kruh, dvigajte k Bogu presrčne in nedolžne molitve in združite jih z molitvami vse Cerkve. Jezusovo Sree, ki vas ljubi, se ne more upirati nedolžnosti, ki srčno prosi. Molite vsi, molite neprenehoma (1 Tes 5, 17)!

Tako boste zares spoznali to, kar je božji Učenik zapustil kot vzvišeno zapoved, kot najsvetejšo oporoko svojega Srca: »da bodo vsi eno« (Jan 17, 20): da bodo živeli vsi v onem edinstvu vere in ljubezni, po katerem naj svet spozna, kakšno moč nam je dalo Kristusovo odrešenje in kakšne uspehe more doseči Cerkev s svojim delovanjem.

Cerkve je v prvih časih to božjo zapoved razumela; spolnjevala jo je in jo izrazila z vzvišeno molitvijo. Pridružite se ji z istimi čustvi, saj tako lepo soglašajo s trpljenjem naših dni: »Spominjaj se, Gospod, svoje Cerkve, reši jo vsega hudega in spopolni jo v tvoji ljubezni. Privedi jo vso sveto z vseh štirih vetrov v tvoje kraljestvo, ki si ga ji pripravil; zakaj tvoja je moč in slava na veke« (Didache 10).

V zaupanju, da bo Bog, začetnik in ljubitelj miru, uslišal molitve svoje Cerkve, vam podelujemo kot jamstvo nebeških darov in Naše naklonjenosti iz polnosti Našega očetovskega srea

Apostolski blagoslov.

Dano v Kastelgandolfu pri Rimu, dne 20. oktobra 1939., v prvem letu Naše papeške službe.

Papež Pij XII.

Št. 1031.

24.

Število katehetskih ur in katehetske nagrade.

Na dopis škofijskega ordinariata v Ljubljani z dne 23. januarja 1940, št. 5783/39 je kr. banska uprava dravske banovine v Ljubljani izdala dne 12. februarja 1940, št. IV. 2629/1 sledeči odlok:

Kr. banska uprava je s tuuradno okrožnico IV. št. 18940/1 z dne 9. oktobra 1939 uredila honoriranje veroučnih ur in učni čas v oddelkih, v katerih se otroci uče v dveh skupinah. Po ciritani okrožnici se je dala v vsakem pogledu možnost, da ima učenec v oddelku, v katerem se poučuje v dveh skupinah, po dve uri verouka, banovinski šolski odbor pa izjemoma na zadevno vlogo šolskega upraviteljstva honorira v oddelkih

z nad 50 otroci, ki se poučujejo v dveh skupinah, tedensko po dve veroučni uri za vsako skupino. V oddelkih z manj kot 50 otroci lahko seveda poučuje veroučitelj tudi v dveh skupinah, v vsaki po dve uri, a honorirata se samo dve.

V oddelkih, v katerih se otroci uče v dveh skupinah, je uveden skrajšan pouk: ena skupina ima dopoldne, druga skupina pa popoldne — s pouka prostim četrtkom — tedensko po 15 učnih ur pouka, med temi po eno uro verouka. Pri 45-minutah učnih urah traja pouk z odmori dnevno za vsako skupino po dve in pol ure. Če je učni čas pravilno urejen, je tedaj veroučitelju omogočeno, da poučuje veroučni uri, ki sta poleg normalnih še izjemno dovoljeni, pred rednim poukom ali po njem. V svrhu enotne ureditve učnega časa za dan, ko imajo otroci izjemni uri verouka, odreja kr. banska uprava, da traja pouk na tak dan — brez ozira na reden čas v ostalih dneh — od 8—11.30 in od 12—15.30; v poletnem času se lahko pomaknejo popoldanske učne ure na čas od 12.30 do 16. Pri takem učnem času ne bodo otroci prikrajšani na odmorih, ne bodo šli prezgodaj od doma, ne bodo prihajali prepozno domov in za zračenje učilnice bo preostajalo še zmeraj dovolj časa.

To se objavlja gospodom veroučiteljem v vednost.

V Ljubljani, dne 20. februarja 1940.

Ign. Nadrah,
gen. vikar.

25.

Brezplačno (brez takse) izdajanje matičnih izpisov na zahtevo inozemskih oblasti.

Centralni urad za cerkvene takse v Zagrebu se je v zgornji zadevi 2. marca 1939 obrnil na ministrstvo pravde, verski oddelek XIII., s prošnjo za pojasnilo:

1. ali še velja konvencija med Italijo in Jugoslavijo z dne 21. avgusta 1924;
2. kako se glasi besedilo one klavzule, po kateri se morajo brezplačno izdajati matični izpiski za uradno uporabo;
3. ali velja ta dolžnost matičnih uradov z ozirom na vse konzulate v naši državi?

Centralni urad je na to prošnjo prejel od ministrstva pravde dne 12. junija 1939, verski oddelek, št. 51.356, odgovor (sestavljen po predhodni izjavi ministrstva zunanjih zadev):

k 1. da je konvencija med Italijo in Jugoslavijo z dne 21. avgusta 1924 še v veljavi;

k 2. Člen 9 te konvencije, ki govori o matičnih izpisih, se glasi:

»Visoki Pogodbeni Stranki se obvezujeta, da izdata na zahtevo ene ali druge vlade ena drugi predpisno potrjene izpiske iz rojstne, poročne in mrtvaške knjige, ravno tako spise o pozakoničnosti in priznanju nezakonitih otrok in spise o posvojitvi (adopciji), ki se nanašajo na državljane druge Stranke, in da vršita oklice za poroko.

Sestavljanje in dostavljanje teh izpisov je brezplačno, v obliki, ki je običajna v vsaki deželi. Dostavljanje se vrši diplomatskim potom preko konzulatov ali konzularnih agencij.«

K 3. Ta predpis velja še za Madžarsko in Poljsko.

Ministrstvo pravde še dostavlja: predpostavlja se, da se bodo ti izpiski rabili v uradne namene, ker so se uradno zahtevali.

To se daje župnijskim uradom na znanje in ravnanje!

26.

Kanonična vizitacija in birmovanje l. 1940.

V zvezi z objavo v Škofijskem listu 1940, str. 19, se dostavlja, da se bo vršila kanonična vizitacija in birmovanje tudi v župniji Zapogev kranjski dekaniji, in sicer na praznik sv. Petra in Pavla, dne 29. junija t. l.

27.

Razne objave.

Kolkovanje prilog k cerkvenim računom. Župni uradi se opozarjajo na objavo v »Škof. listu« 1940, str. 26. Predlagati morajo cerkvene račune s pobotnicami vred. Pobotnice morajo biti pravilno bolkovane. Ta obveznost velja od 1. jan. 1939. Brez pobotnice se računi ne bodo sprejemali.

Raziskavanja. Iščejo se rojstni in krstni podatki: Franca Božnar, roj. 4. okt. 1863; Jožefa Potočnik, roj. okrog 1768—1774, in Neže Ribincin; Ane Burok, roj. 1856; Blaža Colnar, roj. 1793, ter poročni, rojstni in smrti list za Jožefa Colnar in Marije Brunik.

28.

Slovstvo.

Dr. Josip Bradač: **Slovensko-latinski slovar.** Ko je izšla druga izdaja latinsko-slovenskega slovarja, je prejel avtor veliko pozivov, naj izda še slovensko-latinski slovar. Tej želji je ustregel in klasični seminar ljubljanske univerze bo ta slovar izdal. Riziko in stroški so veliki, zato potrebuje vnaprej naročil. — Škofijski ordinariat dovoljuje, da župni uradi naroče slovar za župne pisarne na cerkvene stroške.

Hariolf Ettensberger, O. S. B.: **Der Dienst in der Karwoche.** 2. Beiheft zum Ministrantenbuch. Duodez. 52 strani. Freiburg in Breisgau 1940. Herder. Kartonirano RM —.80. Priporočamo.

Knjižice salezijanske družbe: št. 150: Čudež sv. Januarija; št. 151: Zaščitnik družin; št. 152: Proč s strupom! — Priporočamo.

29.

Škofijska kronika.

Cerkveno odlikovanje. Za škofijskega duhovnega svetnika je bil imenovan Peter Janež, župnik v Vodichah.

Umeščen je bil Ivan Vindišar, stolni vikar v Ljubljani, dne 10. marca 1940 na podeljeno mu župnijo Trnovo v Ljubljani.

Podeljeni sta bili župniji: Dobráva pri Kropi Francu Koklu, ekspozitu pri Sv. Joštu nad Kranjem, in Rakek Francu Novaku, župnemu upravitelju istotam.

Premešeni so bili: Anton Orehar, kaplan v Št. Vidu nad Ljubljano, za kornega vikarja in stolnega kaplana v Ljubljani; Franc Jeglič, kaplan v Predosljah, za kaplana v Št. Vid nad Ljubljano; in Jožef Vovk, kaplan v Škofji Loki, za kaplana na Ig.

Namešeni so bili duhovniki: Franc Glavač kot prefekt v zavodu sv. Stanislava; dalje kot kaplani: Janez Bukovac v Predosljih, Stanislav Erzar v Stari cerkvi pri Kočevju, Melhior Golob v Škofji Loki, Anton Hočevnar v Zagorju ob Savi, Janez Kljun v Semiču, Franc Kupljenik v Moravčah, Andrej Makovec na Blokah, Jakob Mavec v Toplicah pri Novem mestu, Anton Vidmar v Tržišču ter p. Tarcizij Toš in p. Marijan Valenčak, oba O.F.M., pri župniji Marijinega Oznanjenja v Ljubljani.

Upokojeni so bili: Jožef Novak, župnik v Št. Jakobu ob Savi; Janez Kramar, župnik v Ribnem, in Ivan Noč, župnik v Vel. Poljanah.

Ordinacije: Višje redove je prejel: diakonat dne 21. januarja 1940 in prezbiterat dne 10. marca 1940 Emil Hunyar, bogoslovec banatske apostolske administrature.

Umrla sta: dr. Alojzij Pollak, tajnik škofijskega ordinariata in škofijski kaplan v Ljubljani, dne 20. februarja 1940, v starosti 29 let, in dr. Jožef Jerše, gimn. prof. v pokoju v Ljubljani, dne 5. marca 1940, v starosti 68 let (pokopan na Bledu). — Naj v miru počivata!

Škofijski ordinariat v Ljubljani,

dne 12. marca 1940.

† **Gregorij,**

škof.

Jože Jagodiec,

škof. kanceler

Vsebina: 23. Prva okrožnica papeža Pija XII. »Summi Pontificatus«. — 24. Število katehetskih ur in katehetske nagrade. — 25. Brezplačno izdajanje matičnih izpiskov na zahtevo inozemskih oblasti. — 26. Kanonična vizitacija in birmovanje leta 1940. — 27. Razne objave. — 28. Slovstvo. — 29. Škofijska kronjka.

Izdajatelj: Škofijski ordinariat (**Ignacij Nadrah**). — Odgovorni urednik: **Jože Jagodiec**.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (**Jože Kramarič**).